

Drie teksten uit **Bouwen aan de Nieuwe Aarde**, september 2010

Omgaan met een autoriteit boven je, kan moeilijk zijn als je antiautoritair bent opgevoed, zoals Leon Spithoven.

Hij schrijft erover in *Omgaan met de pastoor als autoriteit*, een prikkelend artikel over kleine kerkgemeenschappen in parochieverband. Over een Bijbeltekst die hij daarbij gebruikt schrijft Jan van Beeck ofm het artikel *Elkaars gezag aanvaarden*. Tussen deze artikelen in een passende uitspraak van bisschop Gerard de Korte over *Optimaal ontplooiën*.

OMGAAN MET DE PASTOOR ALS AUTORITEIT

De kleine kerkgemeenschap in de parochie

In maart 2010 was ik op het pastoraal congres 'Wie inspireert de parochie?', dat in Helvoirt gehouden is. Dat ging over kleine kerkgemeenschappen. We hebben in Utrecht ook een zo'n groep opgestart. Die groep draait nu bijna twee jaar en ik was blij met de inzichten van dit congres.

Het opstarten van deze kleine kerkgemeenschap (KKG*) hebben we gedaan om in de behoefte te voorzien die ontstaan is nadat we meer dan zeven jaar Alpha-cursussen hebben gegeven in onze parochie. Dat was de behoefte aan gemeenschap in een gelovige setting.

We zagen dat Alpha-cursisten, na de cursus van tien weken, niet in dezelfde atmosfeer in de zondagsdiensten van onze parochie terecht kwamen. De Alpha-cursus is intiem, gezellig, kleinschalig en dus een veilige omgeving om over het geloof te praten. In de grote kerkbijeenkomsten was het moeilijk om aan te sluiten en misschien wel onmogelijk om dezelfde gemeenschap te voelen als in de Alpha-cursus. Daarom kwam het idee op om een kleine groep te starten binnen in de parochie.

Eten, bidden, delen

Na een jaar van voorbereiding door een stuurgroep zijn we met een groep van negen mensen van start gegaan. Na bijna twee jaar concluderen we dat deze kleine groep inderdaad de boven beschreven behoefte vervult. We eten en bidden samen, delen ons leven en vertellen elkaar wat God met ons doet.

We hebben in Utrecht gekozen voor de Baranowski-methode** uit Amerika. We zijn zo dicht mogelijk bij het recept van deze methode gebleven. Een van de uitgangspunten

van de methode is een stevige band met de parochie door een persoon binnen de groep, de zogenaamde 'pastoral facilitator'. Het aartsbisdom vertaalt 'pastoral facilitator' met 'pastorale ondersteuner' (PO). Tijdens een overleg met de stuurgroep en de pastoor ben ik gevraagd als PO voor deze eerste groep.

Band met heel de Kerk

Deze PO draagt zorg voor de band tussen de groep en de rest van de kerk. Zo voorkomen we dat onze groep een eigen leven gaat leiden en vallen we direct onder de verantwoordelijkheid en autoriteit van de pastoor. De pastoor heeft het laatste woord over bijvoorbeeld welke nieuwe mensen er instromen. In de praktijk doet de PO veel werk voor de pastoor, maar wel onder zijn autoriteit en in regelmatig overleg.

Ruimte en bevestiging

Door het congres ben ik erachter gekomen dat ik niet alleen ruimte van de pastoor verwacht, maar ook bevestiging. In het werk voor de parochie heb ik gezien dat alleen de dingen werken die in contact met de pastoor staan. Anders dreigt het gevaar van een eigen klein koninkrijkje dat niet meer door de kerk gevoed wordt. Ik heb heel wat initiatieven daardoor zien wegsmelten. Een groep heeft voeding nodig, een band met een groter geheel. Ik zat in mijn studententijd in een gebedsgroep die door de gemeenschap Emmanuel was opgezet. Toen Emmanuel zijn handen van onze groep

afrok en ook de band met de parochie uitbleef was het snel gedaan met deze groep. Daarna heb ik nog geprobeerd een Oikosgroepje op te zetten. Maar als er geen (bege)leiding wordt gegeven komt er geen vervolg en blijft het bij oeverloos praten over initiatieven.

Bij de Alpha-cursus wordt ook altijd gezegd: zorg dat de leiding van de kerk de Alpha-activiteiten draagt.

Leiding van een priester die buiten de plaatselijke parochie staat is mooi, maar dan mis je de band met de parochie en kun je niet werkelijk iets voor die parochie betekenen.

Elkaars gezag aanvaarden

Er is een tekst die me speciaal geholpen heeft: Efeziërs 5,21: 'Aanvaard elkaars gezag uit eerbied voor Christus'. Zo'n tekst roept bij mij aversie op. Ik maak toch wel zelf uit wat ik doe? En toch druppelde deze tekst bij mij naar binnen.

Ik kwam in groepen steeds in de problemen, omdat bepaalde zaken zo belangrijk voor me waren dat ik geen concessies kon doen. Daar liep ik dan op stuk. Maar juist de voor mij moeilijke teksten over 'onderdanigheid' werden als een nieuw stuk gereedschap. Op het moment dat ik mijn bezwaren had geuit, aandacht had gevraagd voor mijn mening en er een patstelling bleef, kon ik dit gereedschap gebruiken om toch verder te komen. Ook Romeinen 12,10 is zo'n tekst die mij hierbij helpt: 'Hebt elkaar lief met de innige liefde van broeders en zusters en acht de ander hoger dan uzelf'. Laat ik de ander eens gelijk geven, ook al voelt dat niet zo. Dat was heel bevrijdend.

Daarom ben ik bereid om de pastoor te accepteren als eindverantwoordelijke. Ik accepteer dat hij in zijn dienende taak beslissingen kan nemen waaraan ik mij houd. Vroeger had ik daar moeite mee, maar nu verlang ik ernaar. Ik ervaar daarin zelfs een verbondenheid met Christus. Dat komt omdat de pastoor zich voegt in de lijn naar zijn bisschop, die zich voegt naar de paus. En de paus voegt zich naar de eerste paus, Sint Petrus, die door Christus zelf is aangesteld.

Proces van jaren

Voor mij is dit een proces geweest dat zich de afgelopen jaren heeft afgespeeld. Voor veel

groepen in de kerk zie ik het tegenwoordig als een grote uitdaging om zich te voegen naar de priester. Ik denk dat een KKG hiermee valt of staat. Als ze zich niet onderwerpt aan de pastoor, plaatst ze zichzelf buiten de kerk en raakt ze geïsoleerd of zelfs onderling verdeeld. Onze groep functioneert goed omdat we dit principe toepassen.

Voor een groep betekent dit afscheid nemen van het strikt-democratische model, anders zou de groep intern zichzelf sturen. Het betekent natuurlijk niet dat de afzonderlijke groepsleden niet gehoord worden of dat hun wensen geen gewicht hebben in de beslissing. Binnen de groep kunnen leden ook een deelverantwoordelijkheid op zich nemen. We hebben een team van drie personen die samen voor de groep zorgen en de weg zoeken naar steeds meer KKG's in onze parochie. De pastoor en de PO hebben de verantwoordelijkheid om de groep binnen de parochie te houden en om elk groepslid de kans te geven geestelijk te groeien.

Moeilijke beslissingen

Het nemen van een 'moeilijke beslissing' is een dienst aan de groep en kan alleen gebeuren in een band van vertrouwen. Machtsmisbruik ontstaat als de belangen van de leider zwaarder wegen dan die van de leden van de groep. Vertrouwen groeit door gemeenschap: elkaar kennen en met elkaar het leven delen. Efeziërs 5,21 ('Aanvaard elkaars gezag') en Romeinen 12,10 ('acht de ander hoger') gaan over het aanvaarden van het gezag van elkaar - dus over en weer. De pastoor moet dus ook degenen die hij heeft aangesteld gezag kunnen geven en vertrouwen op hun oordeel. Het lijkt mij voor een pastoor fijn om ook eens naast een parochiaan te staan en echt dingen aan hem over te laten. Ik denk dat een parochie of een KKG kan groeien op het moment dat de leden medeverantwoordelijk worden. Daardoor komt er ruimte om charisma's in de groep te ontwikkelen.

Op het moment draait onze pastoor mee in de Alpha-cursus. Hij laat alles aan ons als Alpha-team over, schuift aan aan de Alpha-eettafel en doet een groot aantal inleidingen. En hij heeft de eindverantwoording. Eigenlijk komt hij zo meer toe aan zijn oorspronkelijke taak, en ik zie hem daar ook in opbloeien. Niets mooiers

dan iemand tot zijn recht te zien komen in de
gemeenschap!

Leon Spithoven #

*KKG (kleine kerkgemeenschap) = SCC (small church
community, small Christian community, small catholic
community). Het zijn groepen van ongeveer 8 tot 15

mensen die elke week of twee weken samenkomen om te
bidden en het geloof met elkaar te delen.

** Meer over de Baranowsky-methode: 0214 op
www.stucom.nl en in de werkmap die het aartsbisdom
Utrecht uitgeeft: '*Kleine Kerkgemeenschappen creëren.
Een plan om uw parochie en geloofsleven te veranderen.*
*Daarin zijn ook opgenomen de cursus 'Bidden, samen en
alleen' en 'Zoals je bent'.*

OPTIMAAL ONTPLOOIEN

De priester moet dienstbaar zijn aan het geloof van de dopelingen, zodat zij hun gaven en charismata optimaal kunnen ontplooien. Vanuit het kerkrecht blijft de eindverantwoordelijkheid liggen bij de pastoor, maar dat kerkrecht is bedoeld om het geloofsleven zo goed mogelijk vruchtbaar te maken.

Bisschop G. de Korte, Pastoraal Congres 2010

ELKAARS GEZAG AANVAARDEN

Jan van Beeck ofm

In het artikel 'Omgaan met de pastoor als autoriteit' (zie boven) beschrijft Leon Spithoven onder meer hoe Efeziërs 5,21 hem hielp het gezag van de pastoor te aanvaarden. Wat kan deze tekst ons nog meer duidelijk maken?

Efeziërs 5,21 luidt in de Nieuwe Bijbelvertaling: 'Aanvaard elkaars gezag uit eerbied voor Christus'. De Willibrordvertaling van 1995 luidt hier: 'Schik u naar elkaar, uit ontzag voor Christus'. De tekst in Efeziërs gaat dan verder over de relaties tussen mensen: man-vrouw, kinderen-ouders, slaaf-heer. Vers 21 kun je beschouwen als een algemeen principe voor al die relaties.

Elkaars gezag

Opvallend is het wederkerige: we moeten *elkaars* gezag aanvaarden: ik het jouwe, jij het mijne. Dat lijkt vreemd: er kan er toch maar één de baas zijn? Inderdaad, maar een leidinggevende moet ook het gezag aanvaarden van degenen die onder hem (haar) staan.

Een concreet voorbeeld: er is een werkgroep voor de vormselvoorbereiding, geleid door een pastoor. Op het gebied van theologie en van kerkelijke bepalingen zal de pastoor de meest deskundige zijn. Bovendien is hij door de bisschop aangesteld om de parochie te leiden. Wanneer de groep dit niet aanvaardt, komen er grote problemen. Er komt misschien een vormselvoorbereiding die aan de jongeren een

verkeerd beeld geeft van de heilige Geest of van de Kerk.

Capaciteiten

Maar het is ook heel belangrijk dat de pastoor het gezag van de werkgroepsleden aanvaardt. Meestal staan die leden veel dichter bij de leefwereld van de jongeren die gevormd gaan worden. Zij voelen beter aan hoe je dingen kunt uitleggen, waar jongeren behoefte aan hebben, waar ze warm voor lopen. Ook heeft ieder werkgroepslid zijn (haar) eigen capaciteiten: de een is goed in muziek en zang, de andere in mime, een derde in het leiden van een groepsgesprek.

Dood in de pot

Het zal duidelijk zijn dat je het beste effect krijgt wanneer iedereen het gezag van elk ander lid aanvaardt. Het is de dood in de pot als de pastoor alles bepaalt en de rest alleen maar uitvoert wat hij zegt. Maar het is ook de dood in de pot als de pastoor alleen maar mag accepteren wat de werkgroep wil. Of als er één werkgroepslid is dat in alles zijn wil opdringt aan de anderen. *Aanvaard elkaars gezag uit eerbied voor Christus* is dus een goed principe

voor een vruchtbaar samen leven en samen werken.

Uit eerbied voor Christus

Misschien wordt de betekenis van de woorden *uit eerbied voor Christus* nu ook duidelijker. Het is immers Christus die in iedereen werkt. We zouden Christus tekortdoen als we het gezag van iemand niet accepteerden. Christus werkt in de pastoor, Christus werkt in degene die goed is in muziek en zang, in degene die goed is in mime, in degene die een groepsgeprek kan leiden. En in al die anderen.

Eenzijdig uitgewerkt

Terug naar Efeziërs 5,21. Als je verder leest merk je dat in de volgende verzen maar één kant van het algemene principe uitgewerkt wordt. Je leest wel dat de vrouw het gezag van de man moet aanvaarden, maar niet dat de man het gezag van de vrouw moet aanvaarden. Daardoor is deze passage in de loop van de geschiedenis vaak uitgelegd om vrouwen te brengen tot ondergeschiktheid aan de man... zonder te benadrukken dat de man ook aan de vrouw ondergeschikt moet zijn. Ook nu kom je wel eens mensen tegen die deze tekst zo interpreteren. Dan wijs ik op vers 21, dat duidelijk een gezagsaanvaarding in beide richtingen vraagt. Ook verderop in Efeziërs 5 worden niet alle kanten uitgewerkt: in vers 25 lees je dat de mannen hun vrouw moeten liefhebben, maar niets over het omgekeerde! En natuurlijk weten we, uit vele andere Bijbelteksten, dat het omgekeerde evenzeer geldt.

Hoofd zijn

Ik wil nog speciaal iets zeggen over Efeziërs 5,23. Daar staat een tekst die gemakkelijk verkeerd begrepen wordt: '...want een man is het hoofd van zijn vrouw, zoals Christus het hoofd is van de kerk, het lichaam dat hij gered heeft'. Een man die graag de baas is, zal deze tekst snel interpreteren als: zie je wel, ik ben de baas, ik mag alles beslissen, en mijn vrouw moet zich in alles naar mij schikken.

Maar wat is dat 'hoofd zijn'? Ons hoofd staat ten dienste van ons lichaam. Het hoofd neemt de zuurstof en het voedsel in om het door te geven aan de rest van het lichaam. De hersenen zorgen dat het hele lichaam goed functioneert.

Hoe is immers Christus het hoofd van de kerk? Niet door de baas te spelen maar door te dienen. Door zich te omgorden en de voeten van zijn leerlingen te wassen (Johannes 13,3-14). Jezus is de herder die zijn leven geeft voor zijn schapen (Johannes 10,11). Het hoofd is er om het lichaam te redden. Als een machtsbeluste man begrijpt dat dít de christelijke invulling is van 'hoofd zijn', is zijn interesse waarschijnlijk al snel gedaald.

De minste worden

Toch nog maar een tekst, om de laatste twijfelaars over de streep te trekken. Dat leiding geven dienen is, zegt Jezus ook in Lucas 22,25-26*: 'Bij de heidenen spelen koningen de baas, bij hen laten machthebbers zich weldoener noemen. Bij jullie mag dat niet zo zijn. De grootste van jullie moet de minste worden, en de leider de dienaar.'

*Willibrordvertaling 1995

#

Meer over het genoemde pastoraal congres: 0259 op www.stucom.nl

Het tijdschrift Bouwen aan de Nieuwe Aarde verschijnt om de twee maanden en is te bestellen via info@kcv-net.nl. Zie ook www.bana.nl.

Meer over kleine kerkgemeenschappen / small Christian communities: 0302 op www.stucom.nl en via www.stucom.nl/parochie.

Dit is document 0339 op www.stucom.nl